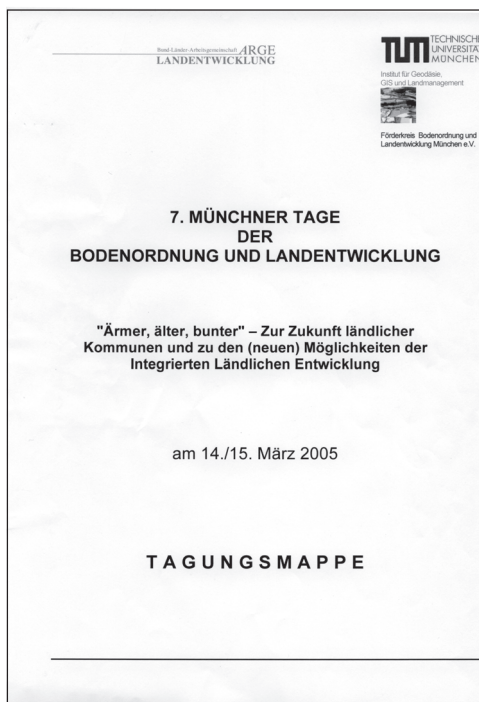

7. MÜNCHENSKI DNEVI UREJANJA ZEMLJIŠČ IN RAZVOJA PODEŽELJA »SIROMAŠNEJŠI, STAREJŠI, RAZLIČNEJŠI – BODOČNOST PODEŽELSKIH OBČIN IN (NOVE) MOŽNOSTI ZA INTEGRALNI RAZVOJ PODEŽELSKEGA PROSTORA«

14.–15. MAREC 2005, MÜNCHEN

Jasenska Kranjčević, Anton Prosen

Od 14. do 15. marca 2005 so bili na Tehnični univerzi München (TUM) 7. strokovni dnevi o urejanju zemljišč in razvoju podeželja z naslovom **»SIROMAŠNEJŠI, STAREJŠI, RAZLIČNEJŠI – bodočnost podeželskih občin in (nove) možnosti za integralni razvoj podeželskega prostora«**. Ti münchenski dnevi urejanja zemljišč in razvoja podeželja so bili izvedeni v organizaciji Tehnične univerze München (TUM), Delovne skupnosti razvoj podeželja in Okrožnega urada za razvoj urejanja zemljišč in razvoja podeželja. Za govorniško mizo so se izmenjevali nemški politiki, znanstveniki, predstavniki različnih ministrstev, župani občin in planerji.

Izbrani predavatelji so tako kot tudi v prejšnjih letih pokazali, da neguje TUM interdisciplinarni pristop v reševanju problematike urejanja zemljišč in razvoja podeželja. Predstavniki znanstvenih ustanov, politiki in ljudje iz prakse so predstavili svoje

pogleda in izkušnje; tako so se na tem simpoziju soočale izkušnje pri reševanju problematike razvoja podeželja in urejanja podeželskega prostora kot tudi znanstveni pristopi, kar bi lahko rekli, da je bil cilj simpozija: soočenje „teorije in prakse“. Tako kot v prejšnjih letih, se je tudi to srečanje odvijalo pod strokovnim vodstvom prof. dr. Holgerja Magla, predstojnika Katedre za urejanje zemljišč in razvoj podeželja na TUM ter aktualnega predsednika organizacije FIG.

Morda se iz perspektive Slovenije ali Hrvaške zdi, da je podeželski prostor v Nemčiji povsem

urejen in da se v njem večje strukturne spremembe ne dogajajo, vendar je iz samega naslova simpozija »siromašnejši, starejši, različnejši« razvidno, da je tudi v podeželskem prostoru visoko razvitih držav Evrope pričakovati še številne spremembe. Pohvalno je to, da tem hitrim spremembam sledita tako znanost kot praksa in da se stihijski razvoj na podeželju ne dopušča.

Vsi referenti na simpoziju so v svojih predstavitvah poudarili, da se brez uporabe in poznavanja osnovnih statističnih podatkov ter socio-gospodarskih trendov, tako v Evropi kot v svetu, ne morejo izdelati kakovostni plani razvoja za podeželski prostor na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

Če se poslužujemo zgolj nekih osnovnih statističnih kazalcev, kot je npr. število prebivalcev v podeželskem prostoru ali število kmetijskih obratov, je razvidno, da se še naprej zmanjšuje število prebivalcev, ki živijo v podeželskem prostoru, kot tudi število kmetijskih obratov, povečujejo pa se starejši v strukturi prebivalstva. Zanimiva je tudi ugotovitev, da čeprav se število prebivalcev v podeželskem prostoru zmanjšuje, gradijo posamezniki za potrebe agro-industrijske proizvodnje vse večje objekte, ki močno vplivajo na prostorsko strukturo in izgled posameznih vasi. Tako posamezniki gradijo vse večje hiše, vse redkeje pa se na podeželju najde večja družina. V naseljih, kjer se je razvil turizem, se objekti posameznih kmetij preurejajo v družinske hotele. Zaradi vse večjega vlaganja v turizem in kmetijsko proizvodnjo se vse težje posplošijo primerjave o kmetijskih gospodarstvih.

Posamezniki so v svojih predavanjih opozorili na nezadostno finančno situacijo bavarskih občin, kljub prerazporeditvi sredstev, namenjenih za razvoj občin. Čeprav so bila zagotovljena večja finančna sredstva za leto 2004 v primerjavi z letom 2003 za razvoj občin, ta niso bistveno večja zaradi davka na dodano vrednost – država pobira večji davek.

Strokovnjaki na Bavarskem se čedalje pogosteje sprašujejo, kako planirati bodočnost razvoja podeželja in kako ga prilagoditi sodobnemu načinu življenja. Večje število referentov je v uvodnem delu podalo številne podatke in napovedi, vezane na podeželski prostor Bavarske. Tako je Bavarska 1949 leta imela več kot 400 000 kmetijskih obratov, leta 2000 le še 150 000 obratov. Okvirni izračuni kažejo, da se vsako desetletje število obratov povprečno zmanjša za približno 50 000. Po prognozah se tudi v bodoče pričakuje zmanjšanje števila kmetijskih gospodarstev. V kmetijstvu je bilo leta 1949 zaposlenih 1,4 milijona prebivalcev, danes samo še 200 000 prebivalcev. Raste pa del prebivalcev starejših od 60 let. Na Bavarskem je leta 2002 živelo več kot 2,9 milijona prebivalcev starejših od 60 let, kar pomeni, da je 1/5 prebivalstva stara ali starejša od 60 let. Po prognozah naj bi bilo sredi 21. stoletja na Bavarskem več kot 1/3 prebivalcev starejših od 60 let. Zaradi take demografske slike se v nekaterih vaseh zapirajo pošte, vrtci, šole in vse večja je potreba po domovih za ostarele. Zaradi zmanjšanja aktivnega prebivalstva dobiva podeželje vse večjo socialno noto, manj pa investicijsko ter gospodarsko. Pri razvojnih projektih je nujno upoštevati navedene trende, tako na nacionalni kot deželni, predvsem pa lokalni ravni.

V referatih predavatelji niso zanemarili poudariti, da je pri razvoju pomembno ohranjati naravno in kulturno identiteto oziroma prepoznavnost (ali različnost) podeželskega prostora. Zato se od županov občin pričakuje, da pospešujejo kreativni razvoj, od države pa, da določi cilje razvoja, ki jih lahko občine in občinske zveze tudi realizirajo.

Posamezni referenti so opozorili, da se navedene prognoze ne nanašajo na vsa podeželska območja, ker za prostore, ki ležijo v območjih velikih mest, veljajo povsem druge napovedi. S pospeševanjem razvoja metropolitanskih regij se bo tipično podeželje močno zožalo tudi v ZR Nemčiji. Glede na navedeno velja, da je treba k vsakemu območju pristopiti individualno. Ne moremo dajati enake pavšalne ocene za različna območja podeželja, zato enake rešitve in pristopi ne obstajajo.

Nemška politika med drugimi rešitvami za podeželski prostor predvideva tudi izdelavo projektov za razvoj podeželja v okviru skupnosti občin oziroma v združevanju občin. Tako je bil v Nemčiji uveden Integralni razvoj podeželja - ILE (Integrierte Ländliche Entwicklung). Integralni razvoj podeželja je mišljen kot instrument razvoja, ki tudi finančno podpira skupnosti občin na področja prenove vasi in urejanje zemljišč, tj. za izvedbo strateških ukrepov skupnih projektov (izgradnja skupne infrastruktura, razvoja turizma idr.). Uvedbo in izvedbo Integralnega razvoja podeželja posamezni strokovnjaki smatrajo kot spremembo oblike kulture planiranja (Kötter), ki se izvaja v sklopu GAK-a (Gesetz über die Gemeinschaftsaufgabe »Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes«).

Zanimivo predavanje je imela predstavnica Zveznega urada za graditeljstvo in prostorsko urejanje iz Bonna, ki se je nanašalo na prikaz, kako se bodo demografske prognoze odražale v naslednjih desetletjih v prostoru, oziroma na število šolskih ustanov in na izobraževanje mladih ter planiranje šolskih programov, izgradnjo prometne infrastrukture kot tudi število medicinskih ustanov splošne prakse idr.

Ob primerjanju osnovnih trendov sprememb v podeželskem prostoru med državami v tranziciji in Nemčijo bi lahko rekli, da so si trendi podobni. Tudi za podeželski prostor Slovenije in Hrvaške lahko rečemo, da se karakterizirata revščina in brezposelnost, da v posameznih območjih živi vse starejše prebivalstvo in da je to prostor poln raznolikosti in vrednot v smislu narave in krajine.

Ker je podeželski prostor Nemčije doživel glavne agro-industrijske spremembe v času 20. stoletja (lahko rečemo, da ga še dalje doživlja), so pred nami v tranzicijskih državah za potrebe podeželskega prostora še velike naloge. Še vedno so nerešeni (velikokrat zamolčani) glavni problemi za razvoj kmetijstva: veliko število malih obratov, razdrobljenost zemljiške posesti, nizka stopnja izobrazbe in neugodna starostna struktura kmetov, neurejeno tržišče, nedefinirana kmetijska politika, neurejen sistem kreditiranja itn.

Referenti so nadalje opozorili, da koncentracija, globalizacija in evropeizacija močno vplivajo na kmetijstvo in podeželje, vse to pa bo tudi v prihodnje vplivalo na socialno, ekonomsko, kulturno in prostorsko strukturo podeželja. V katero smer se bo razvijalo podeželje, je težko napovedati, saj vpliv »vsemogočnosti kapitalistične industrializacije« ni dovolj znan. Znani niso niti vplivi posameznih sektorjev med seboj. Ni nam znano na primer, kako bo turizem vplival na podeželski prostor ali kako bo razvoj kmetijstva vplival na urejanje podeželskega prostora ali na vodnogospodarske ureditve, varstvo voda in okolja itn.

Simpozij, ki bi po našem mnenju, glede na razvitost geodetske stroke pri nas, ne sodil v naš resor, je želel opozoriti, da tudi v državah članicah EU, ki so velika finančna sredstva namenjale razvoju podeželja, urejanju zemljišč in prenovi vasi, doživljajo izredno hitre spremembe in da se vloga

strok v teh spremembah spreminja; stroke se morajo ustrezno prilagajati zahtevam družbe. Nekdanji uradi za komasacije v ZRN so s časom postali uradi za razvoj podeželja in urejanje zemljišč, kar prinaša zaposlenim v teh institucijah povsem nove naloge, ki pa se bodo v prihodnje še bolj spreminjale in postajale vse bolj kompleksne v povezavi z občinami. Organizatorji simpozija se zavedajo svojega poslanstva, da je treba geodetske in tudi druge strokovnjake nenehno izobraževati v smeri interdisciplinarnih nalog, ki jih morajo prevzemati pri razvoju podeželja v ZR Nemčiji.

dr. Jasenka Kranjčević

Republika Hrvatska, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Zagreb
E-pošta: jasenka.kranjcevic@mzopu.hr

dr. Anton Prosen

Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
E-pošta: aprosen@fgg.uni-lj.si